

ประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ เพื่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบใน
ผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย
โรงพยาบาลขอนแก่น

The effectiveness of the registered nurse competency development program in
preventing phlebitis in patients receiving peripheral venous catheters in a male
medicine ward Khon Kaen Hospital.

(Received: May 20,2025 ; Revised: May 23,2025 ; Accepted: May 26,2025)

นันทน อึ้งชัยภูมิ¹ จุฬารัตน์ โสตะ²

Nimnuan Engchaipoom¹ Chulaporn Sota²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย ภายใต้กรอบแนวคิดองค์ประกอบสมรรถนะของ McClelland (1973) และทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ โดยมุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ รวมทั้งศึกษาระดับความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพที่เข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลขอนแก่น ซึ่งให้บริการผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย จำนวน 30 คน ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน พ.ศ. 2568 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะแบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบประเมินทักษะปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Paired Samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรม พยาบาลวิชาชีพมีคะแนนสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value < 0.001) และมีระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 3.00, S.D. = 0.00)

คำสำคัญ: สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ, หลอดเลือดดำอักเสบ, โปรแกรม

Abstract

This quasi-experimental research aimed to examine the effectiveness of a competency development program for registered nurses in enhancing knowledge, skills, and attitudes toward the prevention of phlebitis in patients receiving peripheral venous catheters. The study was based on McClelland's (1973) competency components and Gagné's learning theory. Additionally, it aimed to assess the satisfaction of nurses participating in the program. The sample consisted of 30 registered nurses providing care to patients receiving peripheral catheters in a male medicine ward Khon Kaen Hospital. during March–April 2025. Research instruments included a competency development program, questionnaires, knowledge tests, and a nursing performance assessment tool for phlebitis prevention. Data analysis was performed using descriptive statistics in conjunction with a paired samples t-test.

The results showed that after participating in the program, the nurses demonstrated a statistically significant improvement (p -value < 0.001) in knowledge, skills, and attitudes toward phlebitis prevention. Moreover, the participants reported the highest level of satisfaction with the program (Mean = 3.00, S.D. = 0.00).

Keywords: Nursing competency, Phlebitis, program

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

² คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

บทนำ

การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย (Peripheral intravenous infusion) เป็นหัตถการที่พบได้บ่อยในโรงพยาบาล ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมากกว่าร้อยละ 80 ได้รับการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลายเพื่อให้สารน้ำ สารอาหาร ให้ยาหรือส่วนประกอบของเลือดที่มีความจำเป็นต่อการรักษาอย่างไรก็ตาม การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลายมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะเส้นเลือดดำอักเสบ (Phlebitis) ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น การติดเชื้อในกระแสเลือด เส้นเลือดดำแข็งตัว หรือเนื้องอกเฉพาะที่ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยรวมทั้งเพิ่มระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลและภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ

หลอดเลือดดำส่วนปลายอักเสบเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในตัวผู้ป่วย เช่น อายุ โรคประจำตัว และความรุนแรงของการเจ็บป่วย และปัจจัยภายนอก เช่น เทคนิคการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ คุณภาพของอุปกรณ์ทางการแพทย์ และคุณสมบัติทางเคมีของยาและสารน้ำ โดยเฉพาะค่า pH และ Osmolarity ที่หากมีความเข้มข้นมากเกินไปหลอดเลือดสามารถรับได้ จะส่งผลกระทบต่อผนังหลอดเลือดและทำให้เกิดการอักเสบได้ ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงของภาวะหลอดเลือดดำอักเสบแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่มีอาการ (เกรด 0) ไปจนถึงมีอาการรุนแรง เช่น ปวด บวม แดง มีเส้นแข็ง และมีหนอง (เกรด 4) ซึ่งหากไม่ป้องกันหรือดูแลอย่างเหมาะสมอาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง การพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถป้องกันและจัดการภาวะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงและผลกระทบต่อผู้ป่วยและหน่วยบริการสุขภาพ¹

สมรรถนะของบุคลากรทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการให้บริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยสมรรถนะ (Competency) หมายถึงถึงความสามารถของบุคคลซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สะท้อนผ่านการปฏิบัติงาน² แนวคิดแม่แบบภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) แบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่สามารถมองเห็นได้ชัด ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) และส่วนที่มองไม่เห็น ได้แก่ แรงจูงใจ คุณลักษณะส่วนบุคคล บทบาททางสังคม และภาพลักษณ์ตนเอง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน³ ทั้งนี้ สมรรถนะจะมีลักษณะแตกต่างกันตามบริบทของวิชาชีพ หน่วยงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน⁴ โดยสมรรถนะในตำแหน่งงานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่สะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร สมรรถนะเชิงวิชาชีพ (Professional Competency) ที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละวิชาชีพ และสมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical Competency) ที่เกี่ยวข้องกับทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงาน⁵

โรงพยาบาลขอนแก่นซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ระดับ A และให้บริการระดับตติยภูมิได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย แม้จะมีระบบบริการและมาตรฐานการดูแลผู้ป่วยที่ซับซ้อน แต่จากการทบทวนข้อมูลย้อนหลังระหว่างปี พ.ศ. 2564–2566 พบว่าอัตราการเกิดหลอดเลือดดำส่วนปลายอักเสบระดับ 3 ขึ้นไปยิ่งสูงกว่าค่ามาตรฐาน คือ 0.20, 0.12, 0.23 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน ตามลำดับ อีกทั้งยังพบปัญหาการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และการขาดแนวปฏิบัติที่เป็นระบบและชัดเจน ส่งผลให้การ

เรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นแบบสอนในหน้างาน (on the job training) ที่ขาดความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการจัดการภาวะหลอดเลือดดำอักเสบ ซึ่งมีผลให้พยาบาลปฏิบัติได้ไม่ถูกต้องตามแนวทาง ดังนั้น การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะปฏิบัติ และทัศนคติของพยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาวะแทรกซ้อน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ป่วยและญาติในการเข้ารับบริการ

ผู้วิจัยจึงได้สร้างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพเพื่อป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 3 โรงพยาบาลขอนแก่น โดยออกแบบโปรแกรมการสอนที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีปัจจุบันตามทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเบิร์ต กาย ซึ่งประกอบด้วยหลักการสอน 9 ประการ โดยการจัดรูปแบบกิจกรรม 5 กิจกรรมใน 2 รูปแบบ ได้แก่ การบรรยายและการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของพยาบาลและยกระดับประสิทธิภาพการทำงานในหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลขอนแก่น หลังได้รับโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ศึกษาแบบ

หนึ่งกลุ่มวัดผลก่อนหลัง (One group Pre-post test)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยอายุรกรรมชายที่มีหน้าที่ในการให้บริการในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 32 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กำหนดกลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย ทั้งหมด 30 ท่าน ตามเกณฑ์คุณลักษณะการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ.2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบประเมินสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพเพื่อป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลขอนแก่น ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับความรู้เพื่อป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบเป็นคำถามปลายเปิดให้เลือก ตอบ 1 ตัวเลือก จาก 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 กำหนดลักษณะเนื้อหาด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลายดังนี้ แนวปฏิบัติการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย ความรู้ ความหมาย ความสำคัญของภาวะหลอดเลือดดำอักเสบส่วนปลาย สาเหตุปัจจัยการเกิดภาวะหลอดเลือดดำอักเสบส่วนปลาย ตำแหน่งที่เหมาะสมในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ระดับความรุนแรงหลอดเลือดดำอักเสบ (grade)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติตามแนวทางการพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ

จำนวน 15 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามให้ผู้ปฏิบัติเลือกตอบ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่ปฏิบัติ กำหนดลักษณะเนื้อหาด้านการปฏิบัติตามแนวทางเกี่ยวกับการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย ดังนี้ แนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลายการเตรียมก่อนได้รับสารน้ำ การเปิดเส้นเลือดเพื่อให้สารน้ำอุปกรณ์ที่เหมาะสม การดูแลระหว่างได้รับสารน้ำ การดูแลภายหลังการถอดเข็ม แนวปฏิบัติการป้องกันการติดเชื้อ การประเมินระดับการเกิดหลอดเลือดดำอักเสบ การแก้ไขสถานการณ์เมื่อเกิดหลอดเลือดดำอักเสบตามระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการป้องกันดูแลผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย โดยวิธีลิเคอร์ท (Likert, 1967) เป็นลักษณะคำถามปลายปิด เป็นคำถามที่ให้คะแนนทั้งทางบวก และทางลบ (Close-ended Question) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ทัศนคติดีมาก ทัศนคติดี ทัศนคติปานกลาง ทัศนคติไม่ค่อยดี ทัศนคติไม่ดี กำหนดลักษณะเนื้อหาด้านการประเมินทัศนคติตั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบส่วนปลาย ความมั่นใจในการให้บริการ การตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการเกิดหลอดเลือดดำอักเสบส่วนปลาย

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพเพื่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย โรงพยาบาลขอนแก่น ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือ มีความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจปานกลาง มีความพึงพอใจน้อย

การตรวจสอบเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ

ความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตรงตามเกณฑ์ (Criterion Validity) และตรงตามแนวคิด(Construct Validity) ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) ของเครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล แบบประเมินทัศนคติต่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ซึ่งค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.85, 0.97 และ 1.00 ตามลำดับ⁶

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) แบบสอบถามนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)⁷ แบบทดสอบความรู้หาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ (KR-20) เท่ากับ .81 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการและแบบสอบถามทัศนคติเท่ากับ 0.78, 0.85 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) วิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยใช้ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติแบบ Parametric statistic คือ Paired t-test

จริยธรรมงานวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย (Ethic Committee) คำสั่งบัณฑิตวิทยาลัยที่

CASHE670029 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2567 และผ่านขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลขอนแก่นโครงการวิจัยเลขที่ KEF68008 รับรองวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2568

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 ขณะที่เพศชายมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 เมื่อพิจารณาในด้านอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25-29 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 รองลงมาคือช่วงอายุ 30-34 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และช่วงอายุ 35-39 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 โดยมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 28 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 25 ปี และอายุมากที่สุดคือ 39 ปี ด้านระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สำหรับประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมาคือกลุ่มที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 และกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

2. สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติเกี่ยวกับอาการหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ก่อ น รั บ โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างใหญ่ยังมีระดับความรู้อยู่ในระดับต่ำ (\bar{X} =55.45, S.D.=0.46) หลังรับโปรแกรมระดับความรู้เพิ่มเป็นระดับสูง (\bar{X} =90.95, S.D.=0.21) มีทักษะการปฏิบัติการพยาบาลก่อนรับโปรแกรม ปฏิบัติเป็นประจำ (\bar{X} =2.77, S.D.=0.42) หลังรับโปรแกรมระดับคะแนนเพิ่มเป็นปฏิบัติเป็นประจำ (\bar{X} =3.00, S.D.=0.00) และทัศนคติในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับทัศนคติดี (\bar{X} =3.73, S.D.=1.15) หลังรับโปรแกรมทัศนคติในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับทัศนคติดีมาก (\bar{X} =5.00, S.D.=0.00)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล และทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล (ก่อนและหลังการพัฒนา) (n=30)

การพัฒนาสมรรถนะ	\bar{X}	S.D.	Mean diff	S.D. diff	95%CI	t	p-value
ด้านความรู้ความเข้าใจ							
ก่อนใช้โปรแกรม	11.10	2.26					
			6.60	2.76	5.56-7.63	13.09	0.001*
หลังใช้โปรแกรม	17.70	1.34					
ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล							
ก่อนใช้โปรแกรม	41.50	3.28					
			2.70	3.10	1.21-4.19	3.70	0.001*
หลังใช้โปรแกรม	44.20	1.76					
ทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาล							
ก่อนใช้โปรแกรม	36.50	6.31					
			11.80	7.10	9.14-14.45	9.09	0.001*
หลังใช้โปรแกรม	48.30	3.30					

p-value <.001*

จากตาราง 1 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะ ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ การพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย พยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลขอนแก่น ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า สมรรถนะ ด้านความรู้ความเข้าใจ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X} =11.10 ,S.D.=2.26) หลังเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =17.70, S.D.=1.34) ภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.001; 95% CI =5.56-7.63) สมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =41.50, S.D.=3.28) หลังเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =44.20, S.D.=1.76) ภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.001; 95%CI =1.21-4.19) และสมรรถนะด้านทัศนคติในการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =36.50, S.D.=6.31) หลังเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =48.30, S.D.=3.30) ภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาสมรรถนะด้านทัศนคติต่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.001; 95% CI =9.14-14.45)

3.การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในทุกด้านที่ประเมิน ได้แก่ ความชัดเจนของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม ความเหมาะสมของ

รูปแบบการฝึกอบรมและกิจกรรม ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในโปรแกรม การนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจต่อโปรแกรมโดยรวมที่ (\bar{X} =3.00 , S.D.=0.00) ในทุกรายการ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงสุดต่อคุณภาพของโปรแกรมที่จัดขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

1. โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ เพื่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะ ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพิ่มขึ้นทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยสมรรถนะด้านความรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษณา จันทร์เมือง (2566)^๑ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นสูงในพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคายพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการปฏิบัติการฟื้นคืนชีพขั้นสูงโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} = 18.40, S.D. = 0.9) สอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ ทองเกลี้ยง^๑ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพยุค 4.0 ในการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ ชนิดควบคุมด้วยปริมาตร หอผู้ป่วยไอซียู อายุรกรรม 4 โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า (1)ผลการประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ตามกรอบสมรรถนะด้านการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ ของหอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี หลังพัฒนาสมรรถนะผ่านเกณฑ์ทุกระดับร้อยละ 100 2) ความรู้ ทักษะในการดูแลผู้ป่วย ทักษะการใช้เครื่องช่วยหายใจ หลังพัฒนาสมรรถนะพบว่าสูงกว่าก่อนพัฒนา

สมรรถนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 3) ทักษะคิดในการดูแลผู้ป่วยระหว่างก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะพบว่าไม่แตกต่างกัน

2. ความพึงพอใจโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ เพื่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบ ในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำ ทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 3 โรงพยาบาลขอนแก่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ เพื่อการป้องกันหลอดเลือดดำอักเสบในผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.00$, S.D.=0.00) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรลักษณ์ เต็มรัตน์, ประภาพร ชุกาเหน็ด และปราโมทย์ ทองสุข¹⁰ ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการจัดการภาวะเร่งด่วนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะวิกฤต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .50)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้บริหารทางการพยาบาลสามารถนำไปใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพฯ ไปใช้ในการประเมิน พัฒนา และกำกับติดตามพยาบาล

เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีมาตรฐาน ช่วยยกระดับคุณภาพการพยาบาล เพิ่มความปลอดภัยของผู้ป่วย และลดอุบัติการณ์ความเสี่ยงรวมถึงข้อร้องเรียนจากการให้บริการ.

2. พยาบาลวิชาชีพควรพัฒนาความรู้ และทักษะอย่างต่อเนื่อง โดยการบันทึกประสบการณ์ การปฏิบัติงานประจำวัน การปรึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหา และการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการอบรม และจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของพยาบาลแต่ละระดับ ทั้งในรูปแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานและส่งเสริมความปลอดภัยของผู้ป่วย.

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในพยาบาลวิชาชีพผู้ที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำส่วนปลาย เกี่ยวกับเทคนิควิธีการพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของพยาบาลในแต่ละระดับ ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล ให้เป็นมาตรฐาน เดียวกัน เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางหรือจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทที่ศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ไสว นรนาสาร. (2549). หลอดเลือดดำส่วนปลายอักเสบจากการได้รับสารน้ำความเสี่ยงทางคลินิกที่ป้องกันได้. <https://www.rama.mahidol.ac.th/nursing/sites/default/files/public/journal/2549/issue.pdf>
2. Marrelli, A. F., Tondora, J., & Hoge, M. A. (2005). Strategies for developing competency models. *Administration and Policy in Mental Health, 32*(5/6), 533-561.
3. Spencer, L.M. and Spencer, S.M. (1993). *Competence at Work Models for Superior Performance*. John Wiley & Sons: New York. Pp.9.
4. บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). *ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. เพ็ญจันทร์ แสนประสาน, และคณะ. (2549). *เส้นทางสู่การพยาบาลยอดเยี่ยม*. กรุงเทพฯ: สุขุมวิทการพิมพ์.
6. บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัตินวัตกรรมวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

7. Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5 th ed. New York: Harper & Row.
8. กฤษณา จันทน์เมือง. (2566). **การพัฒนาสมรรถนะด้านการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นสูงในพยาบาลวิชาชีพกองวิศวกรรม การแพทย์**. (มปป.). เรื่องการใช้หลอดเลือดดำในการฉีดยาหรือให้สารละลาย.
<https://medi.moph.go.th/km/iv/04.pdf>
9. ลัดดาวัลย์ ทองเกลี้ยง. (2564). ผลการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพยุค 4.0 ในการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วย หายใจ ชนิดควบคุมด้วยปริมาตร หอบผู้ป่วยไอซียูอายุรกรรม 4 โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิจัยและนวัตกรรมทาง สุขภาพ**, 4(2): 54-64.
10. วรลักษณ์ เต็มรัตน์, ประภาพร ชูกำเนิด และปราโมทย์ ทองสุข. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการจัดการภาวะเร่งด่วนของผู้ป่วย โรคหลอดเลือดสมองระยะวิกฤต โดยการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง. **วารสาร วิจัยการพยาบาลและสุขภาพ**, 23(2); 40-54.